

**T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
GRAFİK TASARIMI ANASANAT DALI
GRAFİK TASARIMI PROGRAMI**

**20. YÜZYIL BAŞINDAN GÜNÜMÜZE
RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARINDA GÖRSEL DİL**

YÜKSEK LİSANS ESER METNİ

Hazırlayan:

20126039

Çağın KAYA

Danışman:

Dr. Öğretim Üyesi

Başak ÜRKMEZ

İstanbul - 2019

**T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
GRAFİK TASARIMI ANASANAT DALI
GRAFİK TASARIMI PROGRAMI**

**20. YÜZYIL BAŞINDAN GÜNÜMÜZE
RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARINDA GÖRSEL DİL**

YÜKSEK LİSANS ESER METNİ

Hazırlayan:

20126039

Çağın KAYA

Danışman:

Dr. Öğretim Üyesi

Başak ÜRKMEZ

İstanbul - 2019

Çağın KAYA tarafından hazırlanan **20. YÜZYIL BAŞINDAN GÜNÜMÜZE RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARINDA GÖRSEL DİL** adlı bu çalışma aşağıda adları yazılı jüri üyelerince Oybirliğiyle / Oyçokluğuyla Yüksek Lisans Eser Metni olarak Kabul Edilmiştir.

Kabul (Sınav) Tarihi: 25/09/2019

(Jüri Üyesinin Ünvanı , Adı , Soyadı ve Kurumu) :

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Başak ÜRKMEZ (Danışman)

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Umut SÜDÜAK

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi İpek TORUN (Bahçeşehir Üni.)

İmzası :

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel etik kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ücret karşılığı başka kişilere yazdırmadığımı (dikte etme dışında), uygulamalarımı yaptırmadığımı,
- ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa no.
ÖNSÖZ	II
ÖZET	III
SUMMARY	V
RESİMLER LİSTESİ	VII
1. GİRİŞ	1
2. RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARINDA TARİHSEL SÜREÇ	
2.1. Tarihsel Süreçte Çocukluk Kavramının ve Resimli Çocuk Kitaplarının Doğuşu	2
2.2. İki Savaş Arası Modern Dünyada Resimli Çocuk Kitapları	3
2.3. Savaş Sonrası Yeniden Yapılanma ve Özgünlük	5
2.4. Küreselleşmeyle Dijital Devrim	7
3. RESİMLİ “20. YÜZYIL BAŞINDAN GÜNÜMÜZE RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARINDA GÖRSEL DİL” KİTAP ÇALIŞMASI	8
3.1. Çalışmanın Amacı	8
3.2. Çalışmanın Kapsamı	8
3.3. Çalışmanın Yöntemi	9
3.4. Eser Olarak Tasarlanan Kitap	9
4. SONUÇ	84
5. KAYNAKLAR	85
6. ÖZGEÇMİŞ	88

ÖNSÖZ

Bu çalışmaya başlamam için beni cesaretlendiren Öğr. Gör. Bülent Erkmen'e, kitapların fotoğraf çekimlerini yapan Elif Çakır ve Barış Aras'a Almanca çevirileri için Prof. T. Melih Görgün'e ve Haslet Alp'e, diğer çevirilerle ilgili yardımları için Enes Uysal'a ve Deniz Alnitemiz'e, destek ve ilgileri için Doç. Umut Südüak'a, Önder Dünder'a, Nezih Şeker'e, aileme, arkadaşlarıma ve son olarak kaynakları bulmam konusunda yardımları ve desteği için tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Başak Ürkmez'e teşekkürlerimle.

Çağın Kaya

ÖZET

20. YÜZYIL BAŞINDAN GÜNÜMÜZE RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARINDA GÖRSEL DİL

Çağın KAYA

Dil ve kurmaca, yazınsal metnin temelini oluşturur. Resimli çocuk kitaplarında ise görsel unsurlar dil ve kurmacayı destekleyerek, yazınsal metinler içerisinde, yeni bir tasarım alanı oluşturur. İçinde görsel unsur olan her kitap bu tür alan içerisinde yer almaz. Resimli çocuk kitaplarında; bir hikaye veya masal hem metin, hem illüstrasyon yoluyla çocuğa aktarılır. Hatta metin hiç olmayabilir, illüstrasyon tek başına olayı anlatabilecek güçte yer alır. Resimli çocuk kitapları yüz yılı aşkın zaman diliminde kendi dilini oluşturmaya başlamıştır. Çocuk edebiyatının bu alanı; çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlılıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacıyla gerçekleştirilen ortak bir alana dönüşmüştür. Yazar, grafik tasarımcı ve illüstratör bu ortak alanda buluşur.

Günümüzde sanat dalları arasındaki geçişkenliğin yoğunluğu, sanat dallarını türlere ayırmaya çalışanları zorlamaktadır. Sanatın birçok dalında temel olarak ilkeler benzerlik gösterir. Resimli çocuk kitaplarının evriminde de, doğası gereği yazar, şair, ressam, illüstratör, grafik tasarımcı arasındaki çizginin bulanıklaşması ve birbirinin parçası olması evriminin nihai sonucu olmuştur. Resimli çocuk kitapları; düşünmeyi, eğlenmeyi, dünyayı keşfetmeyi, herşeyin yeni ve biricik olduğu çocukluk dönemini besleyen en önemli kaynaklardan biridir. Çocuk kavramının gelişimi araştırıldığında, çocukluğun yokluğu, sonra bir sınıf haline dönüşmesi ve daha sonra insanlığın hemfikir olduğu bir kavrama dönüşmüş olması, bu kavramı bütün yönleriyle besleme ihtiyacını yanında getirmiştir.

Bu çalışmada, yetişkinlerin görsel iletişim ile ilk kez karşılaştıkları tasarım alanı olan resimli çocuk kitaplarının görsel dilini oluşturan; tipografi, illüstrasyon ve sayfa düzeninin içerikle olan ilişkisi üzerine bir inceleme yapılacaktır. Bu kapsamda; 1960'lardan günümüze üretilmiş resimli çocuk kitaplarının tasarım ve illüstrasyon özelliklerinin incelenmesi ve bu verilerden hareketle seçilen kitapların çözümlenmesi

bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır. Araştırmada tarama-betimleyici yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın kuramsal kısmı için literatür taraması yapıldı ve bilgiler derlendi. 1960'lerden günümüze yayımlanan kitapların tasarım özellikleri incelenerek, araştırmaya uygun örnekleme yöntemi kullanılarak kitaplar belirlendi, tasarım okumaları yapıldı, elde edilen veriler kullanılarak, seçilen kitapların tasarım okumaları üzerinden bir kitap tasarlandı.

Anahtar sözcükler: Resimli çocuk kitapları, resimleme, illüstrasyon, tipografi, sayfa düzeni, grafik tasarım

SUMMARY

20. YÜZYIL BAŞINDAN GÜNÜMÜZE RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARINDA GÖRSEL DİL

Çağın KAYA

Language and fiction lays the foundation for the scripture (or written text). Where in pictured children's books visual elements assists language and fiction to create a whole new design habitat. Though not every book with visual elements finds itself in this habitat, pictured children's books however thrive in it.

They tell a tale or a story to a child using script (or text) and illustration. Sometimes there is even no script but illustration strong enough to carry the message. Pictured children's books begin creating their language in a time frame over a hundred years transforming this branch of children's literature to a common space that helps children through their childhood influencing everything from their imagination, feelings, thoughts, fragilities, tastes while they are being educated and having fun. Writer, graphic designer and illustrator meets at this common space. A common habitat.

Today the intensity of inter diciplinary transferration makes it very hard to articulate art forms. In many of the art forms bacis principals are similar. Through the evolution of pictured children books the lines between graphic designer, author, illustrator, painter, poet naturally blur and they end up being pieces of each other.

Pictured children's books nurtures thinking, playing, discovering the world around when eveything is new. Childhood the most important phase in a person's life. It's universal considered a phase where a person must be nurtured by all means.

In this context; examining the design and illustration features of pictured children's books produced from 1960's to the present and using the obtained data to deconstruct them is the problem of this research. Screening-descriptive method has been used for this purpose. Sources have been scanned and compiled for the conceptual part of the research. The design and illustration features of the books published from the from 1960's to

the present and were examined, books were determined by using an sampling method, design readings were made and a guide book was designed by using the obtained data.

Keywords: Children's picture books, illustration, illustration, graphic design.

RESİMLER LİSTESİ

- **Resim 1** Cennetin Masalları kitabının kapak ve sayfa örnekleri (*Die Märchen vom Paradies*) 1924
SCHWITTERS, Kurt ve STEINITZ, Kate Traumann (1924). **Die Märchen Vom Paradies**. Apossverlag, Hannover.
- **Resim 2** Vahşi Şeyler Ülkesinde, (*Where the Wild Things Are*) 1963
SENDAK, Maurice (1963). **Where The Wild Things Are**. Harper & Row, New York.

1.GİRİŞ

“İnsanın biçimini ve onun varoluşunun tüm yönlerini kelimelerle temsil etmek isteyenler, bu fikirden vazgeçiniz. Ne kadar çok tarif ederseniz, o kadar çok okuyucunun zihnini sınırlarsınız ve okuyucuyu daha çok tarif edilen şeyin bilgisinden uzak tutarsınız. Bu yüzden çizmek ve tarif etmek gereklidir.”¹ Leonardo da Vinci.

Görsel anlatımın, bilgi aktarma aracı olarak kullanımında çağlar boyu iletişim araçları ve ortamları değişmişse de temelde iletişim kurma amacı değişmemiştir. Görsel iletişim okurluğunun artması, gelişmesi ve biçimsel çeşitlilikleri sağlayan etkenlerden olan farklı kültürler görsel iletişimin evrensel değerlerine zenginlik katar. Görsel dilin evrenselliğini bir zaman yolculuğuna çıkararak mağara çizimlerinden, resimli çocuk kitaplarına kadar, yazım dili değişse de görsel dilin değişmediğinden anlayabiliriz.

Çoğu modern yetişkin için resimli kitaplar, “görsel kelime bilgisinin” ilk sözlüğü ve hayat döngüsü içerisinde tekrar dönüp bakacağı, yeni anlamlar bulacağı ve çocuklara aktaracağı bir kaynaktır. Bu çalışmada bu varsayımdan yola çıkarak önce tarihsel süreçte çocukluk kavramının gelişmesiyle birlikte resimli çocuk kitaplarına olan ihtiyacın doğuşuna, gelişimine bakılacaktır. Dönemleri içerisinde çoğunluğun edebi ve biçimsel olarak provokatif ve uygunsuz bulunduğu kitaplar da dahil olmak üzere tasarım açısından yenilikler getirmiş, tasarımcılara ilham veren ve vermekte olan bazı zamansız eserler seçilerek tasarım okumaları yapılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre tasarlanan bu kitapta, iki yazı tipi kullanıldı. Araştırma yazılarını içeren metinler ve kitap okumalarında hikaye özetleri için tırnaklı yazı karakteri, tasarım okumaları için tırnaksız yazı karakteri kullanıldı. Dipnotlarda birbirlerini destekleyecek şekilde kullanıldılar. Tasarım okumalarında kullanılan tipografi, illüstrasyon, sayfa düzeni ve görsel öğelerle ilgili terimler ve isimler aynı bölüm içindeki metinde farklı sayfalarda tekrar edebilir. Bu terimler x yüksekliğinde, kalın majüsküllerle ifade edilir, bir dipnot aynı bölüm içerisinde bir defa tekrar eder. Dilimizde kullanımı yaygın olmayan teknik terimlerin yaygın olarak bildiğimiz yabancı

1 Leonardo DA VİNCİ, maksim no. 1153

dil karşılıkları yazılmıştır.

2. RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARINDA TARİHSEL SÜREÇ

2.1 Çocukluk Kavramının ve Resimli Çocuk Kitaplarının Doğuşu

Resimli çocuk kitaplarının görsel dilinin oluşumunda, önce çocukluk olgusunun tarihsel süreçte yitişine ve tekrar oluşumuna bakılmasının, resimli kitapların yalnız çocuklar için değil günümüzde yetişkinler için de bir kültür haline dönüşmesinde, çocukluğun rolünün ne olduğunu anlamlandırabilmek adına önemli olduğu düşünülmektedir. 5. yüzyılda Roma İmparatorluğu'nun çöküşüyle, klasik kültürün bitişi ve Avrupa'nın karanlık Ortaçağ dönemine girmesi; okuryazarlığın, eğitimin, aybın ve bunların bir sonucu olarak çocukluğun yitmesiyle sonuçlanmıştır. “Çocukluk ortaçağda yedi yaşında sona ererdi. Yedi yaşından itibaren çocuklar, yetişkinlerin söyleyebildiği ve anlayabildiği şeyleri söyleyebilir ve anlayabilirlerdi. Bilmeyi gereksindikleri dilin tüm sırlarını bilebilirlerdi. 17. yüzyıla kadar 7 ve 16 yaşları arasındaki çocuklar için Fransızca, Almanca ve İngilizce’de hiç sözcük yoktu. Çocuk sözcüğü, belli bir yaş ya da çağ dönemini değil, ama bir akrabalığı ifade ederdi.”² Çocukların küçük insanlar olarak görülmekten çıkıp çocukluğa bir bakış açısının oluşumunu tarihçi J. H. Plumb şöyle aktarıyor “Çocuk, giderek artan bir biçimde yetişkin dünyasından ayırtılıp korunmayı gerektiren ve farklı bir doğası olan özel bir varlık olmaya başlamıştı çünkü yaşadıkları kültürel ortamlarında nasıl okuyup yazacakları ve yazılı kültürün ne türden insanlar gerektirdiğini öğrenmeleri önem arz etmeye başlamıştı.”³ Neil Postman bu durumu “Çocukluğun, biyolojik bir kategori değil, toplumsal bir kurgu olduğu”⁴ şeklinde özetlemiştir. Bu bakış açısının oturmasında; matbaanın bulunması ve yaygınlaşmasıyla birlikte modernitenin etkisi olmuştur. En başından beri, resimli anlatım dilini hem seziyor hem de öğreniyoruz ve çoğu modern yetişkin için resimli kitaplar, “görsel kelime bilgisinin” ilk sözlüğüdür. Her ne kadar resimli kitap şaşırtıcı derecede yeni ortaya çıkan bir tür olsada resimsel hikaye anlatımının tarihi mağara resimlemelerine

2 Neil POSTMAN, **Çocukluğun Yok Oluşu**, Çev. Kemal İnal, 37.

3 Shanto Dutta and Santo Datta, “The Child: Found and Lost”, **India International Centre Quarterly**, 26, Mart : 19-29

4 Neil POSTMAN, **Çocukluğun Yok Oluşu**, Çev. Kemal İnal, 8.

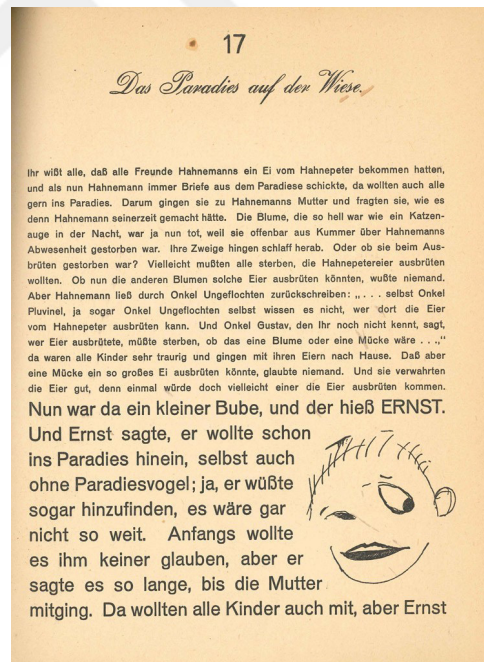
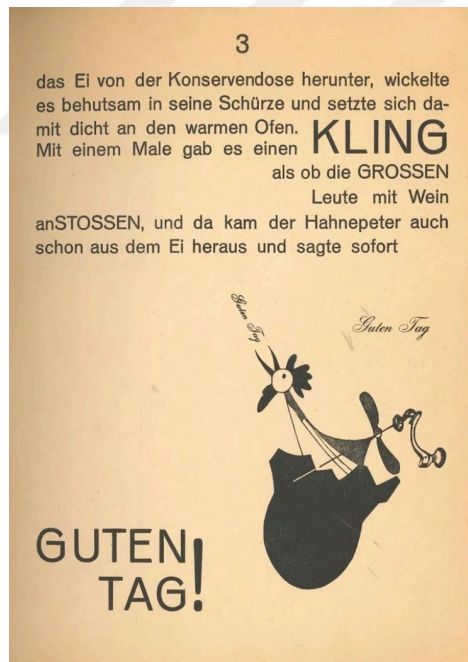
kadar gider. Bugün resimli kitap dediğimiz türün, çocukluk kavramının da oluşmasıyla beraber ancak 130 yıllık bir tarihi vardır. Sanatçı ve illüstratör Randolph Caldecott (1846-1886) görüntüyü metin dekorasyonundan çıkarıp hikaye anlatma aracına çevirdi. Yaygın olarak görsel edebiyatın en büyük yazarlarından kabul edilen Maurice Sendak (1928-2012), Caldecott hakkında şöyle diyor: “Caldecott’un eserleri, modern resimli kitabın başlangıcını müjdeliyor. Daha önce hiç olmadığı bir şekilde, resim ve yazının yan yana gelmesini tasarladı. Kelimeler dışarıda kaldığında- resim tamamlıyor. Resim dışarıda kaldığında- kelimeler tamamlıyor. Kısacası, resimli kitabın icadıdır.”⁵

2.2 İki Savaş Arası Modern Dünyada Resimli Çocuk Kitapları

Resimli kitap, ancak on dokuzuncu yüzyıl sonu, yirminci yüzyılın başında, yeni baskı tekniklerinin gelişmesi, çocukluğa olan tavrın değişimi ve yenilikçi sanatçılar sayesinde altın çağına taşındı. Yirminci yüzyılın ilk otuz yılı zamansız klasiklerle filizlendi. Birinci dünya savaşı sonrasında, modern yaşamın birçok özelliği köklü bir şekilde ortaya çıkmaya başladı; Şehirleri çevreleyen banliyöler yeni aileleri barındıracak şekilde genişlerken; evlerin, bahçelerin tarzları ve renk şemaları tıpkı kitapların renkli şömitlerde sunulması gibi bir biriyle eşleşiyordu. Banliyö mimarisi ne kadar muhafazakar ve nostaljik idiyse, 1920’lerde birçok çocuk kitabı da aynı şekilde olma eğilimindeydi. Bununla birlikte, sanatı provokatif eyleme dönüştüren ilk büyük hareketlerden biri olan Dada ile ilişkili sanatçı Kurt Schwitters şöyle diyor “Savaş sırasında her şey altüst olmuştu. Akademide öğrendiklerim bir işe yaramıyordu ve yeni fikirler henüz hazır değildi... Derken muhteşem devrim patlak verdi... Kendimi özgür hissettim, coşkumu bütün dünyaya haykırmalıydım.”⁶ Kurt Schwitters (1887-1948) ve Kate Steinitz (1889-1975) tarafından yazılıp tasarlanmış olan Resim 1 “Cennetin Masalları (Die Märchen vom Paradies)” 1924 yılında yayınladıkları bu ortak çalışmada; “*Der Hahnepeter*”, “*Der Paradiesvogel*” ve “*Das Paradies auf der Wiese*” başlıklı üç sıradışı masal içeriyor. Her hikaye, anlatıyı ilerleten benzersiz tasarımlarla gösteriliyor. Steinitz ve Schwitters belirgin biçimde farklı stillere sahip olan resimleri, metnin içine serpiştirerek formla oynadı ve tipografik varyasyonları formatın sınırlarını daha da genişletmek için kullandı.

5 Maurice SENDAK, *Caldecott & Co.: Notes on Books and Pictures*, 37.

6 Dorothea DIETRICH, *The Collages of Kurt Schwitters: Tradition and Innovation*, 159.

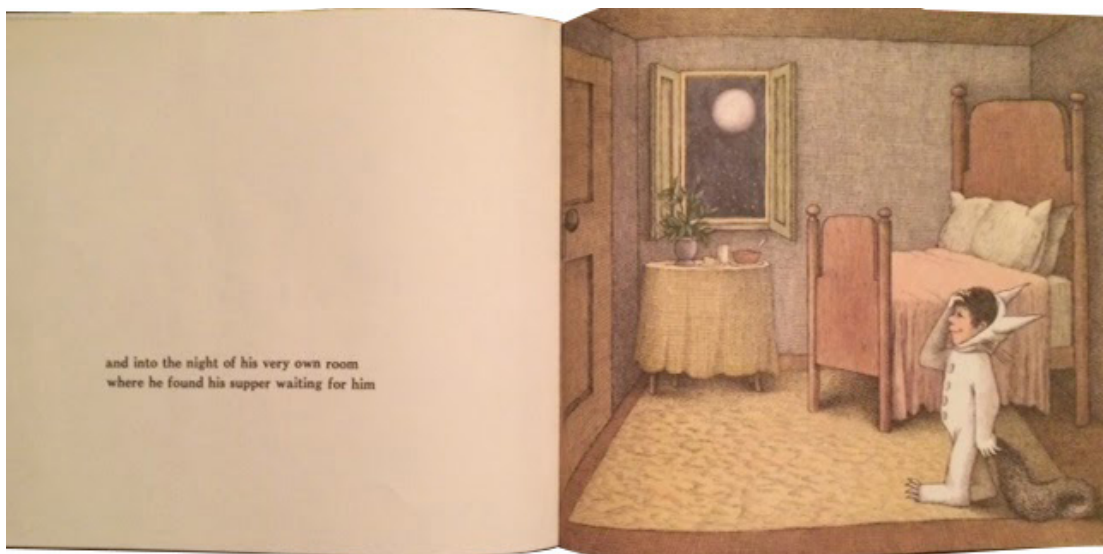
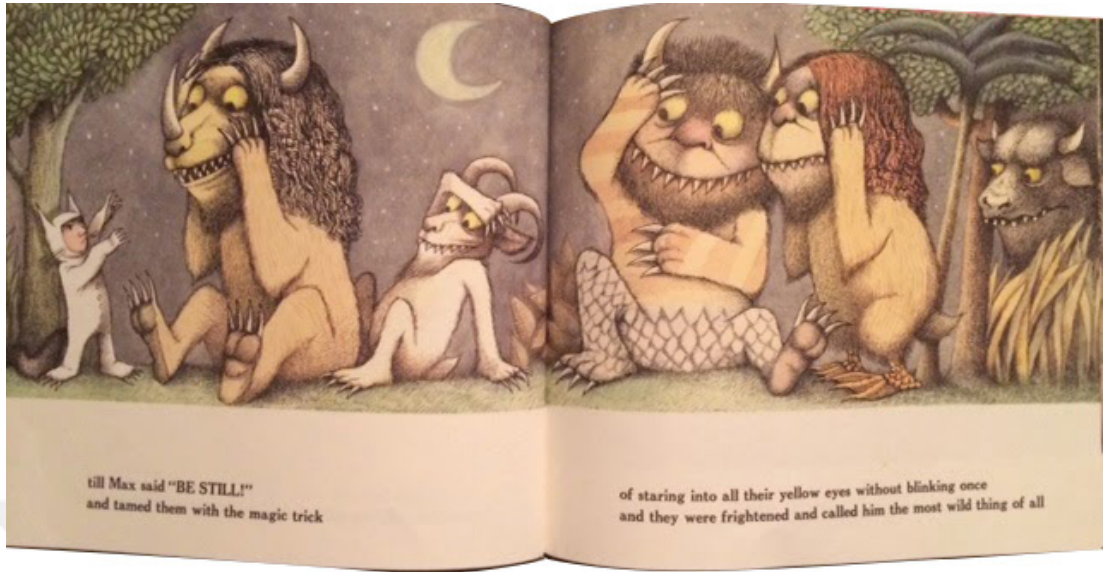
Resim 1. Cennetin Masalları kitabından kapak ve sayfa örnekleri (*Die Märchen vom Paradies*)

Benzer şekilde, 1930'larda yazının ve çizimin aşamalı olarak yeniden uyanması, mimari stillerle ortak özelliklere sahipti. Asıl dürtü, büyük ölçüde, modern dünyanın sosyal sorunlarını daha net görmek isteyen herkese fırsat tanımak için kıta Avrupası'ndan geldi. Fakat ikinci dünya savaşı Avrupa'yı tüketirken, kaynaklar azaldı. Savaş sonrası dönem kâğıt sıkıntısıyla birlikte, yayın maliyetlerini düşük tutmak, yeni talepler getirdi ve kullanılan renk sayısında da tasarrufa gidildi. Yine de, neo-romantik harekette reçinelenen kaçışçılık(escapism) ile renge derin bir özlem vardır.

2.3 Savaş Sonrası Yeniden Yapılanma ve Özgünlük

İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında üretilen çocuk kitapları hakkında özel bir büyü vardır denilebilir. Küçük formatlar ve ucuz kağıtlar yayıncılık için bazı cesur çabaların doğmasına engel olamamıştır. Savaştan sonra, Amerika Birleşik Devletler'indeki artan güven, İngiltere'de daha tereddütlü bir yaklaşımla tezat oluşturur, ancak bu çocukların yazması ve çizimleri için harika bir dönem olduğu düşünülmektedir. Kağıt kapaklı kitaplar, sert kapaklı kitapların yerini almaya başladı, sanatçı ile yazar arasındaki çizgi bulanıklaşmaya başladı ve bir dizi ünlü grafik tasarımcı, görsel düşünceyi araştırmanın bir yolu olarak resimli kitaplar yazdı ve resimledi. Atlantik'in her iki tarafında resimli kitaplar gelişti, İngiltere'de Edward Ardizzone belki de en iyi bilinen çocuk illüstratörü oldu. Amerika'da ise Maurice Sendak daha önce karmaşık değil gibi görünen bazı kültürel karmaşıklıklar sundu.

Hiç kimsenin gerçekten büyümesine gerek olmadığı duygusunun John Lennon tarafından teşvik edildiği 1960'larda, çocuğun doğrudan dünyaya karşı samimi görüşü, ideallerini kaybetmiş ve işlerin olurlarına bırakılması eğilimindeki yetişkine tercih edilebilir. Sanat okullarından bu neslin sanatçıları gün yüzüne çıkmaya başladıkça, resimli kitaplar yeni canlı bir (boya ve) renk çağına girdi. Andy Warhol dahil birçok sanatçı kitap resimlemesi ile resmi birleştirerek geçimini sağladı. O dönemde, Maurice Sendak'ın en sevilen eseri Resim 2: "Vahşi Şeyler Ülkesinde" *Where the Wild Things are* 1963'te yayınlandığında, Sendak'ın canavarları çocuklar için çok korkutucu olacağı düşünüldü. Bugün çocuklar bu yaratıklardan yapılmış yastıklarla yatabilirler. Bu, klasik ve görece evcil resimli kitabın bir korku yarattığını şimdi anlamak zor ama 1960'lı yılların başlarında yayınlandığı dönem, birçok kişi, çok küçük çocuklar için tasarlanmış

Resim 2: Vahşi Şeyler Ülkesinde, (*Where the Wild Things Are*) 1963

bir kitapta canavarlar gördüğü için şok oldu. Peri masallarından başka hiçbir şey yoktu, Vahşi Şeyler Ülkesinde muhafazakar bir kitap değildi, kahramanımız annesine sinirleniyordu, yaramazlık yaptığında cezalandırılmıyor, yanına hep kar kalıyordu. Hikayenin olduğu kadar resimlemesi de pek geleneklere uymuyordu.

Miroslav Šašek'in zamansız "This Is ..." serileri de dahil olmak üzere, en etkili kitapların bir kısmı doğdu. Kütüphaneci ve eleştirmen Marcus Crouch, 1962'deki sözü zamanın ruhunu en iyi şekilde özetliyor, "Çocuklar kendi evlerinde, okulda ya da halk kütüphanesinde, stil, zeka ve özgün bir bakış açısına sahip kitapları bulma şansına hiçbir zaman bu kadar sahip olmadılar. Altmışlı yıllarda çocuk olmak hiçte kötü değil."

2.4 Küreselleşmeyle Dijital Devrim

1960'ların sonlarında yeni bir neslin ortaya çıkışı genel olarak çizimde bir tarz genişlemesine sebep oldu. Bu, zamanın nostaljik kültürel haliyle uyumlandırıldı. Tabii bu durum, çocuk kitapları yayıncıları tarafından memnuniyetle karşılandı ve 1970'lerde resimli kitapların gücü daha da gelişti. Çocuk yetiştiriciliğinin genel olarak tüketicinin büyümesiyle paralel olarak alışveriş ve tüketimi içeren bir deneyim haline geldiğinden, daha küçük çocukların ihtiyaçlarına yönelik daha fazla başlık yayınlanmaya başladı.

Soğuk savaş döneminden küreselleşmeye geçilen süreçte; baskı endüstrisinin travmatik şekilde yeniden yapılandırılması, İngiltere veya ABD'deki birkaç firma dışında renkli baskı işleri için fiyat konusunda rekabet edebilmesine izin vermedi ve kitaplar yoğun olarak İtalya, İspanya veya Uzak Doğu'da basılmaya başladı. Bu da illüstratör, yayıncı ve matbaalar arasındaki yakın ilişkiyi - illüstratörler ve tasarımcıların baskılardan çıkan işleri kontrol etmeleri ve ayarlama yapmaları genellikle zor olduğundan- etkiledi. Olumlu bir etkisi ise, renkli baskının hiç olmadığı kadar ucuza gelmesiyle birlikte formanın sadece bir tarafına renkli baskı gibi ekonomiler sona ermiş oldu. Geleneksel metal baskı 1980'de hala standarttı, ancak sadece beş yıl sonra tamamen eski hale geldi. Her evde veya ofiste mevcut olan bilgisayar, geleneksel tasarım becerilerini ortadan kaldırmakla tehdit etti. 1990'da dijital devrim birçok alanda medya üretimini etkilemeye başladı. 1990'da dijital devrim birçok alanda medya üretimini etkilemeye başladı. Resimli çocuk kitapları da bu değişimlerden etkilenerek gelişti ve yeni ihtiyaçlar

doğrultusunda, biçimsel özelliklerinde değişimler yaşayarak, çağın yeni diline uyum sağlayacaktır.

3. RESİMLİ “20. YÜZYIL BAŞINDAN GÜNÜMÜZE RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARINDA GÖRSEL DİL” KİTAP ÇALIŞMASI

3.1. Çalışmanın Amacı

Yeni yaratıcı üretim araçlarının artması, baskı tekniklerinin gelişmesi, çocukluğa olan tavrın değişimi ile resimli çocuk kitaplarında yenilikçi hikaye anlatım biçimlerini doğuran modern dünyadan, incelemeye konu olan kitaplar 20. yüzyılın ikinci yarısında üretilmeye başlamıştır. Resimli çocuk kitaplarında özgünlüğün ve hikaye anlatım farklılıklarının oluşmasına ön ayak olan, kültürel ve politik eğilimlerin karmaşıklığını ifade eden 1960’lardan günümüze üretilmiş çalışmalardır. Bu verilerden hareketle bu çalışmada 1960’dan günümüze tasarlanmış kitaplardan seçim yapıldı. Resimli çocuk kitap tasarımlarında, içeriğin biçimle kurduğu ilişki göz önünde bulundurularak araştırıldı. Araştırma sonucu elde edilen bulgular kullanılarak, bu konu üzerine tasarım okumalarının; tipografi, illüstrasyon ve sayfa düzeni üzerinden yapılması amaçlanmıştır. Söz konusu çalışmaların, farklı ve benzer yanlarını dönemsel bir ayırım yapmadan belirlendi ve görsel hikaye anlatımı üzerine nasıl fikir verdiği, zamanla birbiri içine giren, değişen, gelişen görsel dili oluşturan biçimlerin içerikle olan ilişkileri değiştirerek, resimli çocuk kitap tasarımlarının, problemi çözüme yönelimleri incelenmiştir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular kullanılarak, kitap tasarlanması amaçlanmıştır.

3.2. Çalışmanın Kapsamı

Bu çalışmayı oluşturan sınırlılıklar aşağıdaki gibidir;

1. 1960’lardan günümüze çeşitli dönemlerde üretilmiş resimli çocuk kitapları inceleme alanı ile sınırlandırılmıştır.

2. Resimli çocuk kitapları, tasarım ve illüstrasyon özellikleri incelemek için seçilmiştir. Resimli çocuk kitapları, biçimsel özellikleri de incelemenin konusu olarak belirlenmiştir.

3. Tez eseri olarak; resimli çocuk kitabı üzerine çalışan illüstratör, yazar, editör ve konuya ilgi duyan tasarım öğrencileri için, grafik tasarıma konu olan özelliklerini örnek kitaplar üzerinden açıklayan, bir kitap tasarlanmıştır.

3.3. Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmada; 1960'lardan itibaren üretilmiş resimli çocuk kitap tasarımlarında kullanılan yazı, illüstrasyon, fotoğraf, sayfa düzeni, renk, fiziksel malzemeler vb. bileşenlerinin araştırılması yoluyla, bu bağlamda kitapların görsel dillerinin çözümlemesinin yapılması yöntem olarak belirlenmiştir. Araştırmada tarama-betimleyici yöntem kullanılmıştır. Bu doğrultuda; konu üzerine basılı ve elektronik kaynaklardan kuramsal araştırma yapılarak, seçilen resimli çocuk kitapları incelendi, tasarım okumaları yapıldı; elde edilen veriler kullanılarak, bir kitap tasarlandı.

3.4 Eser Olarak Tasarlanan Kitap

Resimli:Çocuk Kitaplarında Görsel Dil ve Biçimsel Okumaları kitabı yapısal ve biçimsel olarak üç bölümden oluşur. Birinci bölüm; çocuk kavramıyla birlikte resimli çocuk kitap tasarımlarının evrimini tarihsel bilgilerle aktarır. İkinci bölümde seçilen kitapların öncelikle özetleri verilir böylece biçimin içerikle nasıl bir ilişki kurduğu hakkında okuyucuyu bilgilendirir. Tasarım okumaları kapaktan başlayarak varsa yan kağıdının tasarıma ve hikâyeye olan katkısı incelenir. Devamında hikaye içerisindeki giriş, gelişme, tepe noktası, çözülme ve sonuç bölümleri gibi farklı tempolara göre görüntüyü oluşturan tipografi, illüstrasyon ve boşluk-doluluk oranları gibi sayfa düzenini oluşturan öğelerin incelemesi yapılmıştır. Sebep-sonuç ilişkisine bağlı olarak biçimi oluşturan öğelerin grafik tasarım bağlamında görsel okumaları, teknik tanımları aktarılmıştır. Üçüncü bölümde grafik tasarım; hikayenin fikrine nasıl cevap vermiş olduğunu elde edilen veriler ışığında yorumlarken birinci bölüm, tasarım okumalarının yapıldığı ikinci bölüme bir temel oluşturur. Üçüncü bölüm ise ikinci bölümü destekler ve çatısını kurar.

4. SONUÇ

Resimli çocuk kitapları; bütün dünyada yeni tasarım anlayışları ile farklılaşmayı ve yeniden yapılanmayı başardı. Bu araştırmanın sınırları içinde resimli çocuk kitapları tasarım tarihine ilişkin bilgilere yer verildi. Araştırma sonucunda belirlenen tasarım örnekleri çözümlendi. Resimli çocuk kitapları tasarımcılara yeni yaklaşımlar geliştirmek, okuma biçimlerini zorlamak, yeni okuma biçimleri yaratmak için bir özgürlük alanı açar. Tasarım okumaları yapılan resimli çocuk kitaplarında tasarımcıya yaratıcı ve zengin bir zemin hazırlayan ortak özellikler, şu şekildedir:

- Kapak tasarımı hikaye içinden bir sahne kullanmadan, okuyucuyu hikayeye hazırlayan bir vitrin olarak tasarlanır.
- Sayfa numarası kullanmamak, kitapların az sayfalı olmasıyla ilişkilendirilebilir. Bu karar, tasarımcıya serbestlik katar.
- Hitap ettiği yaş aralığına uygun olarak, hikaye içerisindeki metinler, 14-24 punto aralığında dizilmişlerdir. Az metnin yüksek puntolarla kullanılması bazı kitaplarda tipografik denemer yapmaya imkan sağlar.
- Metinde vurgu yapılmak istenen kelimelere; kalınlaştırma, majüsküller, punto büyütme ya da farklı karakterler kullanmak gibi çeşitli tipografik müdahalelerle görsel gerilimler yaratılır.
- Karakterler sade ama ifade gücü yüksek şekilde illüstre edilmiştir.
- Renk kullanımı hikayenin ritmine göre; parlak, pastel, soğuk, sıcak renklerle hikayenin tonunu belirler.
- Dayanıklılık sağlayan sert kapak, kitabın dağılmamasını sağlayan iplik dikiş cilt, kapaktaki görseli tekrar eden şömiz ve yoğun görsel kullanımı olan sayfalar arasında karmışıklığa sebep olmayacak şekilde arka vermeyen kağıt tercih edilmiştir. Ayrıca sert kapak ve yüksek gramajlı kağıt kullanımı az sayfalı kitaplara hacim katar

4. KAYNAKLAR

- AMBROSE, G.-HARRIS, P. (2012), **Tipografinin Temelleri**, Çev. Bengisu Bayrak, Literatür Yayınları, İstanbul.
- AMBROSE, G.-HARRIS, P. (2010), **Görsel Tipografi Sözlüğü**, Çev. Bengisu Bayrak, Literatür Yayınları, İstanbul.
- AMBROSE, G.-HARRIS, P. (2009), **Grafik Tasarımın Temelleri**, Çev. Mehmet Emir Uslu, Literatür Yayınları, İstanbul.
- AMBROSE, G.-HARRIS, P. (2010), **Görsel Grafik Tasarım Sözlüğü**, Çev. Bilge Barhana, Literatür Yayınları, İstanbul.
- AMBROSE, G.-HARRIS, P. (2012), **Görsel Baskı Öncesi Hazırlık ve Üretim Sözlüğü**, Çev. Mehmet Emir Uslu-Candan Cengiz, Literatür Yayınları, İstanbul.
- ARMSTRONG, Helen (2012), **Grafik Tasarım Kuramı**, Çev. Mehmet Emir Uslu, Espas Sanat Kuram Yayınları, İstanbul.
- BASS, Saul (1962), **Henri's Walk To Paris**, Universe Publishing, New York.
- BOISROBERT, A.-RIGUAD, L. (2013), **Under The Ocean**, Tate Publishing, Londra.
- CARLE, Eric (1969), **The Very Hungry Caterpillar**, The World Publishing Company, New York
- CHENG, Karen (2006), **Designing Type**, Laurence King Publishing
- DIETRICH Dorothea, (1995) **The Collages of Kurt Schwitters: Tradition and Innovation**, Cambridge University Press
- DUTTA, S. -DATTA, S. (1999), **The Child: Found And Lost**, Moonsoon, Delhi
- FORLIZZI, J.-LEE, J. C. et al (2003), **The Kinedit System: Affective Messages Using Dynamic Texts**. ACM Press, Florida
- GARFIELD, Simon (2010), **Tam Benim Tipim**, Çev. Sabri Gürses, Mas Matbaacılık A.Ş., İstanbul

GASTAUT, Charlotte (2012), **Le lac Des Cygnes**, Editions Amaterra

JEFFERS, Oliver (2006), **The Incredible Book Eating Boy**, Harper Collins, Londra

LUPTON, Ellen (2004), **Thinking with Type: A Critical Guide for Designers, Writers, Editors, & Students**, Ed. Mark Lamster, Princeton Architectural Press, NewYork.

POSTMAN, Neil (1995), **Çocukluğun Yokoluşu**, Çev. Kemal İnan, İmge Kitabevi, İstanbul

POWERS Alan,(2005), **Children's Book Covers: Great Book Jacket And Cover Design**, Mitchell Beazley, Londra

SARTON, George (2002), **Leonardo Da Vinci (1452-1519)**, Çev. Yavuz Unat, Dört Öge, İstanbul

SCHWITTERS, K.-STEINITZ, K. (1924), **Die Märchen Vom Paradies**. Apossverlag, Hannover.

SEDDON Tony (2016). **Essential Type: An Illustrated Guide to Understanding and Using Typography**, Yale University Press

SENDAK, Maurice (1963), **Where The Wild Things Are**, Harper & Row, New York

SENDAK, Maurice (1988), **Caldecott & Co. : Notes On Books And Pictures**, Farrar, Straus, and Giroux, New York

SÜDÜAK Umut (2014), **Görmek Okumak**, doktora tezi, MSGSÜ. Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

STEVENSON, George A.-MOGAN, W. H. et al (1979), **Graphic Arts Encyclopedia**, McGraw-Hill Book Company, New York.

TSELENTIS, Jason - LEONIDAS, Gerry et al (2012), **Typography, Referenced: A Comprehensive Visual Guide to the Language, History, and Practice of Typography**, Rockport Publishers, New England.

GÖKÇE Ezgi (2013) **Akdeniz Sanat Dergisi**, VI: 212

VERE, Ed (2014), **Max The Brave**, Puffin Books, Londra, New York.

WILLEMS, Mo (2004), **Knuffle Bunny**, Hyperion Books, New York

SALLY, Clark (2003). “House Beautiful Magazine” (ed.). **House Beautiful Color: Bright Ideas for Every Room**. Sterling Publishing Company, New York.

5. ÖZGEÇMİŞ

1985 yılında Çivril’de doğdu. 2003 senesinde Ankara Nermin Mehmet Çekiç Anadolu Lisesinden mezun oldu. 2004’de Dokuz Eylül üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü’nde lisans eğitimine başladı. Lisans eğitimi sırasında serbest grafik tasarım çalışmalarına başladı. 2012 yılından beri Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Grafik Tasarım Bölümü’nde yüksek lisans eğitimi görmekte, yurt içi ve yurt dışında sergilere katılmakta ve grafik tasarım alanında çalışmalar yapmaktadır.

Sergiler

- 1- Utopien Vermeiden, Atölye-Karma Sergi, Halle Almanya, 2013
- 2- Transform in Art Education, Karma Sergi, Bükreş, Romanya, 2014
- 3- 33. Grafi Ürünler Sergisi, Karma Sergi, İstanbul, Türkiye, 2014
- 4- 34. Grafi Ürünler Sergisi, Karma Sergi, İstanbul, Türkiye, 2015
- 5- 35. Grafi Ürünler Sergisi, Karma Sergi, İstanbul, Türkiye, 2016
- 6- İŞ-PORTA: Ein mobiles Tool für die Nachbarschaft, Karma Sergi, Berlin, Almanya, 2016
- 7- Look At Me: Posters from Istanbul, Karma Sergi, Augsburg, Almanya, 2017